

Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія, 2016, № 3. С. 27–38.

2. Мілорадова Н. Е. Трикутник Карпмана – токсична модель відносин: особливості розвитку та стратегії виходу. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. № 3 (56). Т. 3. С. 147–156.

3. Walker L. E. The battered woman syndrome. LLC, 2009. 488 p.

ВПЛИВ МУЗИКИ НА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

Шелих Л.В.

Студентка факультету психології і соціальної роботи

ПНПУ імені В.Г. Короленка

larysabalala@gmail.com

Гончарова Н.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,

goncharova.poltava@gmail.com

Актуальність теми. Проблема психічного розвитку дітей є особливо актуальною і найбільш гостро постає в молодшому шкільному і підлітковому віці, коли здійснюється процес духовного становлення особистості, закладається фундамент для сприйняття оточуючої дійсності, свого місця і ролі в ній. Музичне мистецтво є універсальною виховною системою, яка націлена на оптимізацію процесу психічного розвитку особистості. Музика, як один із видів мистецтва, надає величезні можливості для розвитку творчості дитини, формування особистості, її світогляду та моральних якостей. Також музика є засобом самопізнання і пізнання навколишнього світу. Музика сприяє вираженню і передачі емоцій, почуттів, думок і настрою людей, вона є особливим засобом спілкування, допомагає самовираженню.

Найвираженіші емоційні переживання виникають у «критичні періоди» взаємодії дитини і суспільства. Молодший шкільний вік - це період кардинальної перебудови всієї системи відносин дитини з довкіллям. Передумови формування і розвитку ціннісних орієнтацій в структурі особистості більше не повторяться, в наступних вікових періодах щось виправити чи змінити, на щось вплинути виявиться важким чи зовсім неможливим. Ось чому дуже важливо закласти основи емпатії у дітей молодшого шкільного віку.

Перехід дитини із молодшого шкільного у підлітковий вік характеризується глибокими змінами, що впливають на особистісний розвиток дитини. Вони стосуються фізичної зрілості організму, а також стосунків, які складаються у підлітків із дорослими людьми та однолітками. Еталони міжособистісного сприймання, якими користуються підлітки, оцінюючи інших людей, стають усе більш узагальненими і співвідносяться з ідеалами, цінностями і нормами. Тому саме в підлітковому віці емпатійність може закріпитися як емоційна основа моральних якостей.

Важлива роль у вирішенні цих завдань належить музичному мистецтву.

Загальні психолого-педагогічні основи впливу музики на психічний стан людини розроблені Л.С. Виготським, В.Г. Івановим, О.М. Леонтьєвим, А.А. Смирновим, В.Г. Максимовим та іншими. Б.М. Неменський, зокрема, стверджує, що різні види мистецтва здатні вводити дитину у світ природи, у світ характерів оточуючих його людей, в історію, в світ краси і моральності. І роблять це краще і легше, ніж наукові дисципліни.

Мета розвідки. Мета дослідження полягає у розкритті проблеми позитивного впливу музики на психічний розвиток дітей молодшого шкільного та підліткового віку.

Завдання дослідження полягають у наступному: 1) аналіз теоретичних концепцій особливостей психічного розвитку дитини; 2) визначення основних закономірностей психічного розвитку дітей молодшого шкільного та підліткового віку; 3) розгляд причин та передумов позитивного впливу музики на психічний розвиток дітей молодшого шкільного та підліткового віку.

Основні результати та висновки дослідження. Музика є вагомим вібраційним чинником, що на основі явища резонансу синхронізує частоти музичних звуків з вібраціями біополя і клітин організму людини, які звучать “гармонійною симфонією” у здорової людини та “фальшивлять”, “хриплять” у хворої. Акустично узгоджені музичні звучання стимулюють узгоджене звучання організму людини та навпаки [1, с. 83-88].

Завдяки цілеспрямованому музичному впливу душа, звикаючи до гармонії та ритму, робить людину чутливою, урівноваженою, гармонійною, адже все життя людини потребує ритму та гармонії.

Досліджуючи психологічні аспекти музичного мистецтва, психолог-музикант Петрушин В.І. розвиває ідею взаємодії музичних ритмів з біоритмами, що притаманні нашому мозку. Він дійшов висновку, що гармонізація діяльності мозкових біоритмів веде до синхронізації діяльності правої і лівої півкулі головного мозку, тому звертаючись до музики людина не тільки розвиває свої морально-естетичні почуття, але й поліпшує розумові здібності, зумовлює успішність творчої діяльності [2, с.22-25].

Музичне мистецтво володіє здатністю впливати на розвиток обох півкуль головного мозку людини, так як в процесі сприймання музичного ритму, біоритми мозку мимоволі настроюються на його частоту, тобто співвідносяться з музично-ритмічною пульсацією. Отже, музика, з одного боку, виступає як емоційно-чуттєва категорія (вид мистецтва, що втілює ідейно-емоційний зміст у звукових художніх образах) правої півкулі, а з іншого боку, як математично-числова категорія (мистецтво організації музичних звуків, насамперед у часовій (ритмічній), звуковисотній та тембровій шкалі) лівої півкулі. Тому вплив музики на психічний розвиток особистості має гармонізуючий ефект.

Сприймаючи музику, діти молодшого шкільного та підліткового віку не лише виражають своє емоційне «Я», але й пізнають його ідейно-емоційний зміст. У їх свідомості відображається звуковий матеріал, відтворюються

переживання, образи і думки, втілені композитором у цьому матеріалі. Для розуміння музики необхідна складна пошукова аналітико-синтетична робота свідомості, спрямована на виділення і об'єднання основних елементів звукової тканини твору, їх осмислення на основі активізації емоційно-образних асоціативних комплексів [3; 4].

Знаючи основні закономірності розвитку психіки молодших школярів, можна і потрібно позитивно впливати на цей процес з метою формування розумної особистості (розвиток психічних процесів пізнавальної сфери) з високими морально-етичними якостями (розвиток психічних процесів емоційно-вольової сфери і особистісний розвиток) [3, с. 158-160].

Підліткова пора є дуже сприятлива для розвитку моральної свідомості та самосвідомості, які створюють можливості для регуляції поведінки дитини. Тому необхідно дбати про розвиток особистості в цілому: активізувати позаурочну діяльність у школах, творчу роботу у закладах позашкільного дозвілля, популяризувати заняття в дитячих мистецьких школах. Тобто впливати на психічний розвиток дітей підліткового віку різними засобами мистецтва, які мають особливу здатність активізувати формування і розвиток Творчого-Я, яке, з погляду А.Адлера, надає життю людини смисл, воно творить як саму мету життя, так і засоби для її досягнення [4, с. 283-285].

На нашу думку, позитивний вплив музики на психічний розвиток дитини проявляється у формуванні внутрішньої етичної позиції, яка активізує моральну поведінку. Тому вкрай важливо приділяти особливу увагу дітям молодшого шкільного і підліткового віку, які ще здатні сприймати коригуючі впливи.

Музика посідає чинне місце серед інших видів мистецтв, що стимулює та корегує природні задатки особистості, сприяє формуванню інтересу до навколишнього світу, підвищує естетичний, емоційний та духовний розвиток [4; 5].

Тому необхідно активно використовувати засоби музичного впливу у навчанні та вихованні молодого покоління. Важлива роль при цьому відводиться популяризації музичного мистецтва у освітніх та мистецьких закладах.

Можна зробити висновок, що музика надає величезні можливості для позитивного впливу на психічний розвиток дітей молодшого та підліткового віку і є важливим фактором розвитку гармонійної особистості. Вона діє вібраційно та створює незвичний вплив на організм. Зміни відбуваються на рівні клітин і органів, почуттів та думок. Сила музики в тому, що ці зміни здійснюються незалежно від бажань і намірів конкретної людини і тому здаються чудодійними.

Узагальнюючи вище сказане, відзначимо, що проведений теоретичний аналіз впливу музики на психічний розвиток дітей молодшого шкільного та підліткового віку підтверджує, що музика є важливим фактором розвитку гармонійної особистості з високими морально-етичними якостями, здійснює позитивний вплив на емоційно-почуттєву сферу людини, виконуючи

комунікативну, регулятивну та катарсичну функцію, а також дає поштовх для розвитку творчих здібностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гаміна Т. Музикотерапія як складова артсинтезтерапії. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки». 2009. № 11 (174). С. 82–90.
2. Драганчук В. Музика і реципієнт: Діалог культур: Україна у світовому контексті. Мистецтво і освіта : збірник наукових праць. Львів, 2001. Вип. 6. С. 21–29.
3. Побережна Г., Комісаров О. Музична терапія у системі освіти в Україні. Музична освіта в Україні. Сучасний стан, проблеми розвитку : матеріали Науково-практичної конференції. Київ, 2001. С. 157–161.
4. Федій О. Музикотерапія у професійній діяльності сучасного педагога. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки». 2009. № 11 (174). С. 282–292.
5. Шанских Г. Музика як засіб корекційної роботи. Мистецтво у школі. 2003. № 5. С. 8–15.

ІЗОТЕРАПІЯ ЯК АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА ТЕХНІКА РОБОТИ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Яновська Т. А.

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка*

yanovska71@gmail.com

Ізотерапія, як арт-терапевтичний метод, являє собою творче, спонтанне чи тематичне малювання. Малюнок виступає ефективним інструментом, адже завдяки ньому, особа може вільно висловити свої думки, почуття та переживання через мову образів, символів та кольорів, а також вивільнитися від негативних переживань та «змалювати» своє ставлення до оточуючої дійсності. Даний напрямок становить фундамент арт-терапії, оскільки вона передбачає малювання на всіх можливих поверхнях, починаючи від паперу, холста, закінчуючи дерев'яними та скляними поверхнями, тканиною тощо. Для малювання можна використовувати найрізноманітніші засоби, такі як фарби, олівці, масляну і художню пастель, фломастери, крейду.

Ізотерапія активізує важливі психічні функції (мову, сприймання, рухову координацію, мислення) та забезпечує зв'язок між ними. Психокорекційні можливості ізотерапії полягають у вивченні і дослідженні особливостей подій, ситуацій, спектру емоцій та почуттів, розвитку міжособистісних стосунків, збільшенню рівня самоприйняття [2, с. 159].

Беручи до уваги концепцію К. Юнга, слід пам'ятати, що несвідоме у малюнку, відображаючись через образи та символи, є вказівником до трактування актуальної ситуації, події чи особистісних проблем. Тому уся